GAZETA POLSKA

Prenumerata w miéjscu kwartalnie złp. 12— miesięcznie złp. 4. —Numer pojedyńczy gr. 6.

№ 130

Prenumerata na prowincji z opłatą pocztową złp. 20 kwartalnie.

w Warszawie dnia 11 Maja 1828 roku w Niedzielę.

Wiadomości krajowe i Zagraniczne.

KROLESTWO POLSKIE. — *Warszawa.* — N. PAN postanowieniem z dnia 22 z. m. najłaskawiéj mianować raczył PP. Michała Wyszkowskiego i Józefa Tymowskiego referendarzy stanu, radcami stanu nadzwyczajnymi. — Postanowieniem z tejże daty, PP. Jana Kruszyńskiego i Jana Borakowskiego referendarzy stanu nadzwyczajnych, referendarzami w radzie stanu.

—*Rada towarzystwa wyrobów zbożowych.*—Gdy do wkrótce zacząć się mającego mlewa w parowym młynie, potrzebném będzie na pierwszym wstępie 800 sztuk worków drelichowych, mający chęć podjęcia się téj dostawy, zechcą się zgłosić do dyrektora młyna parowego, gdzie wzór okazanym i deklaracje szczegółowe względem dostawy téj przyjmowane będą. — W Warszawie d. 6 maja 1828.

—Gdy wzmianka w zagaieniu ostatniego posiedzenia tow: przy: nauk, że udzieliłem pismo o śmiertelności sierot w szpitalu dzieciątka Jezus, dała powód do mniemania dwuznacznego, i dla instytutu tego niekorzystnego, uznaję za powinność wyświecić tę wątpliwość w ten sposób, iż tam starałem się owszem dowieść, że śmiertelność sierot tych w instytucie dzieciątka Jezus aczkolwiek znaczna, nie tylko nie jest większą lecz raczéj mniéjszą od śmiertelności w podobnych instytutach ucywilizowanéj *Europy*. —*Ignacy Fiiałkowski* medycy: chir: doktór, professor K. W. Uniwer: i lekarz szpi: dzie: Jezus.

Wyrok N. Pana względem ustanowienia banku polskiego.
(Ciąg dalszy)

Art. 12.

Bank obowiązany jest przyjmować dla przekazów summy w srebrze najmniéj 200 złotych polskich wynoszące.

Składający w tym celu summę, otrzyma w banku kredyt na ilość odpowiednią, wyrachowaną na stopę wartości rzeczywistéj srebra, w artykule 7 oznaczoną, i summę tę podług woli odebrać może w każdym czasie lub na kogokolwiek przekazać w całości lub w części.

Przekazy w stolicy, bank załatwiać winien bez pobierania jakiegobądź wynagrodzenia.

Art. 13.

Kapitały w monecie złotéj i srebrnéj kurs w kraju mającéj, poczynając od złotych polskich 200, wnoszone bydź mogą do banku, na czas oznaczony lub nie oznaczony, na procent prosty lub składany. Kapitały w monecie złotéj wyrachowane będą na monetę srebrną podług kursu dnia tego, w którym wniesione zostaną do banku.

Stopa takowego procentu i warunki pożyczki, osobnemi urządzeniami mają bydź przepisane.

Art. 14.

Procenta od kapitałów bankowi powierzonych po terminie właściwym z Banku dla jakiej bądź przyczyny przez cały rok nieodebrane, po upłynieniu roku jeśli wynoszą 200 zł. lub więcej, uważane będą jako kapitał zostawiony w banku na procent składany.

Art. 15.

W razie niezgłaszania się po należne procenta właściciela kapitału w banku zostawionego, procenta proste, łącznie ze składanemi, rachowane tylko będą na rzecz tegoż właściciela aż do podwojenia pierwiastkowego kapitału.

Art 16.

Jeśliby właściciel, czyli to depozytu, czy innéj jakiéj wartości w banku złożonéj, nie rozrządził nią przez czas prawem przepisany, bank znieść się powinien z właściwemi władzami, dla postąpienia podług przepisów praw obowiązujących.

ROZDZIAŁ III.

Obroty funduszów.

Art. 17.

Przedmiotem obrotu funduszów bydź ma:

Pożyczka dla dyrekcji głównéj towarzystwa kredytowego ziemskiego.

Nabywanie i zbywanie papierów publicznych.

Skupowanie wexlów.

Pożyczka na zastaw papierów publicznych, płodów, wyrobów, i rozmaitych kosztowności, tudzież pożyczka zakładom przemysłowym w kraju.

Przedsięwzięcia zmierzające ku rozszerzeniu handlu, kredytu i przemysłu narodowego.

Art. 18.

Bank tak zawsze funduszami swemi rozrządzać powinien, aby się znajdował w możności zaliczenia bez zawodu

pożyczki żądanéj przez dyrekcję główną towarzystwa kredytowego ziemskiego, w ratach właściwych stosownie do art. 130 i 132. prawa sejmowego o towarzystwie kredytowém ziemskiém, i pod warunkiem art: 139. tegoż prawa zastrzeżonemi.

Art. 19

Bank mocen będzie nabywać i zbywać w kraju, lub za granicą, papiery publiczne, które mu późniejszemi przepisami dozwolone zostaną.

Mocen téż jest skupować wexle.

Art. 20.

Późniejsze urządzenia przepiszą, na jakie papiery publiczne, na jakie płody i wyroby tudzież na jakie kosztowności i zakłady krajowe, i pod jakiemi warunkami, bank pożyczkę udzielać będzie obowiązany; niemniéj téż pod jakiemi warunkami i jakie przedsięwzięcia kredytowe, handlowe i przemysłowe wspiérać, tudzież jakich sam będzie się mógł podjąć.

Art. 21.

Procent do potrącenia przy skupowaniu wexlów, tudzież przy pożyczce na papiery publiczne, towary i kosztowności, bank co miesiąc ustanawiać będzie, nieprzechodząc procentu prawnego handlowego.

Bank ustanawiać téż będzie co miesiąc na jak długo ma udzielać takowe pożyczki.

Art. 22

Dla ułatwienia tych wszystkich czynności, bank mocen jest wypuszczać bilety bankowe tak, aby bez najmniejszéj zwłoki i bez żadnego potrącenia, żądaniu zgłaszających się do wymiany tych biletów zadosyć uczynić był w stanie.

Mocen jest także wypuszczać bilety kassowe postanowieniem król. d. 15 kwiet. 1823 r. ustanowione, które kommissja rządowa przychodów i skarbu natychmiast po otwarciu banku wnieść doń jest obowiązaną. Wymiana ich odbywać się będzie w banku na monetę srebrną, stosownie do imiennéj ich wartości bez potrącenia trzech groszy od każdych pięciu złotych wyżéj rzeczonem postanowieniem królewskiém zastrzeżonego.

Art. 23.

W żadnym przypadku wartość ogólna w obiegu biletów bankowych wraz z biletami kassowemi nie powinna przewyższać ilości funduszu własność banku stanowiącego.

TYTUŁ III.

Skład banku i jego atrybucje.

Art. 24.

Bank mieć będzie pięciu członków, a mianowicie: prezesa, wiceprezesa i trzech dyektorów, przez Nas mianowanych, na przedstawienie ministra przychodów i skarbu.

Art. 25.

Członki banku stanowić będą kollegialnie większością głosów w komplecie najmniéj trzech osób.

Równość zdań prezydujący roztrzyga.

Gdyby prezydujący, lub dyrektor właściwego wydziału nie dzielił zdania większości, tedy żądać może aby przedmiot rozważany zawieszonym był w wykonaniu, i do roztrzygnienia ministra przychodów i skarbu przedstawionym został.

Art. 26.

Będzie przy banku osobna kommissja umorzenia długu krajowego, składać się mająca z dwóch członków Senatu i dwóch członków izby poselskiéj przez Nas wyznaczonych, tudzież z właściwego dyrektora banku.

Urzędowanie tak członków senatu, jako i izby poselskiéj, będzie bezpłatne.

Senator starszy z porządku zasiadania w senacie, przewodniczyć będzie posiedzeniom téj kommissji.

Art. 27.

Do kommissji umorzenia długu krajowego należeć będzie: czuwanie nad obrotem funduszu przeznaczonego na umorzenie tegoż długu, oraz nad przekreślaniem i paleniem obligacji, przez kassę umorzenia nabytych i kwitów wykupionych za półrocza upłynione, tak, iżby żadne z takowych obligacji i kwitów w obieg puszczonemi więcéj bydź niemogły.

Do téj kommissji należéć także będzie czuwanie nad regularnością wypłat dochodu stałego wierzycielom kraju, tudzież nad wypuszczaniem w obieg biletów bankowych, i nad regularnością ich wymiany na monetę brzęczącą, nakoniec nad bezpieczeństwem depozytów.

Art. 28.

Jeśliby bank nie czynił zadosyć uwagom téj kommissji, tedy ona mocną jest przedstawić ich przedmiot ministrowi przychodów i skarbu, namiestnikowi naszemu, a nawet i Nam jeśliby tego uznała potrzebę.

Art. 29.

Do pomocy banku w jego czynnościach ściągających się do części handlowéj i przemysłowéj, zgromadzenie kupców warszawskich wybierze z pomiędzy kupców, fabrykantów, lub innych osób handlem lub przemysłem trudniących się, sześciu radców handlowych, którzy w połowie co dwa lata zmieniać się mają.

Radcy ci zasiadać mogą w banku po trzech z głosem radzącym, i czynić wniesienia jakie za potrzebne uznają.

Urzędowanie ich będzie bezpłatne.

Art. 30.

Jeśliby zdania członkow banku były rozdzielone, a radcy handlowi obecni na posiedzeniu, byli mniemania przeciwnego większości członków banku, i żądali zgodnie aby rzecz do wiadomości ministra przychodów i skarbu zaniesioną była, wówczas wykonanie wstrzymane i rozważany przedmiot do rozstrzygnienia tegoż ministra przedstawionym bydź winien.

TYTUŁ IV.

Przepisy ogólne.

Art. 31.

Kaucje i depozyta pieniężne sądowe, administracyjne, towarzystwa kredytowego ziemskiego, i inne urzędowe, czyli to w kassach magistratur, lub u pojedynczych urzędników, rejentów, notarjuszów, komorników, kuratorów, słowem, gdziekolwiek bądź, z mocy dotychczasowych przepisów znajdować się mogące, a przewyższające złotych polskich 200, niemniej też fundusze duchowne i instytutowe, nieulokowane lub późniéj mogące bydź ściągnionemi, fundusze towarzystwa ogniowego, stowarzyszeń emerytalnych, składki i fundusze officjalistów pocztowych, górniczych i wszelkie inne tego rodzaju, wniesione bydź powinny do banku, a to

stosownie do ich natury do depozytu dla przekazów lub na procent, i odtąd nigdzie indziej tylko w banku lokowane bydź mają.

Art. 32.

Kapitały bankowi powierzone, nie podlegają żadnym podatkom, ani ciężarom i pod jakimkolwiek bądź pozorem, nie mogą być pod nie podciąganemi.

Kapitały te nie mogą także być zajmowane, ani za pretensje publiczne, ani prywatne, wyjąwszy kapitały. bądź przez prywatnych bądź przez urzędników sądowych, dla zabespieczenia, lub na rzecz osób trzecich złożone, kapitały aktem urzędowym oddane komu w zastaw i bespieczeństwo, lub nakoniec jeśliby właściciel sam chciał je poddać na satysfakcją swoich wierzycieli.

Bank jednak za należności jemu przypadające, mocen jest zajmować depozyta, summy lub towary u niego złożone, a to przed wszystkiemi innemi pretensjami lub aresztami.

Art. 33.

Zabrania się bankowi objawiać nazwiska właścicieli, tudzież ilości summ jemu powierzonych, i żaden sąd, ani władza niemoże żądać od niego podobnego uwiadomienia.

W razie jednak rozpoczętego śledztwa o popełnione przestępstwo, władze dochodzące żądać mogą od banku stosownych objaśnień, za pośrednictwem kommissji rządowych. I wtedy podobnie, jak w takim razie, kiedyby sąd na mocy dowodów ustronnych od banku niezależących, ukazujących lokacją kapitału w banku, dopuścił aresztu wyrokiem przedstanowczym, bank obowiązany jest złożyć swoje oświadczenie podług przepisów prawa, i wstrzymać wydanie należności o którą rzecz idzie, aż do ostatecznego wyroku sądowego.

Art. 34.

Cudzoziemcy właściciele obligacji długu krajowego, depozytów i summ dla przekazów lub na procent do banku wniesionych, przez tenże bank uważani będą zarówno z krajowcami, nawet podczas wojny z krajem którego byliby poddanymi. Na przypadek zaś śmierci cudzoziemca właściciela depozytu, albo summy złożonej w banku dla przekazów, lub na procent, własności te przechodzić mają na spadkobierców podług przepisów prawa kraju tego, którego właściciel był poddanym.

Art. 35.

Ze względu na związek interessów giełdowych z bankiem, obowiązki włożone dotąd na prezydenta miasta Warszawy, co do stosonków jego z giełdą kupiecką przenosimy na prezesa banku.

Art. 36.

Namiestnik nasz na przedstawienie ministra prezydującego w kommissji rządowej przychodów i skarbu, przepisze przy jakich działaniach z bankiem rzeczywistość osób i podpisów musi bydź przyznawaną i poświadczaną przez agentów zmiany, oraz oznaczy ilość opłaty od stron dla tychże agentów, taxatorów, i brakarzy przypadającéj.

Art. 37.

Przy rozwinięciu i załatwieniu czynności mu powierzonych, bank korrespondować może bezpośrednio ze wszystkiemi władzami krajowemi, niemniéj też wchodzić może w korespondencją i stosónki rachunkowe z bankami i domami handlowemi krajowemi lub zagranicznemi, tudzież ustanawiać kommissantów i ajentów w miastach handlowych w kraju lub za granicą.

(Dokończenie nastąpi)

PRUSSY.— Ministerjum pruskie wydało dnia 9 kwiet. nia r. b. postanowienie, oznaczające termin prekluzyjny do podawania prożb o pensje przez officerów, którzy byli w wojsku xięztwa warszawskiego. Postanowienie to wydali ministrowie prusey w skutku rozkazu gabinetowego z dnia 21 lutego r. b. Termin ostateczny do podawania prożb o pensję kończy się za 6 miesięcy. Tylko ci officerowie mogą oczekiwać skutku swoich prożb, którzy do I czerwca 1815, to jest do czasu zajęcia wielkiego xięztwa poznańskiego, pensje z kass xięstwa warszawskiego albo pobierali, albo stosownie bąć do dawnych przepisów, bąć do nowéj organizacji wojska pols kiego pobierać je byli powinni, w prowincji poznańskiéj w dniu I czerwca 1815 byli obecni, lub przed 22 maja 1819 stały mieli pobyt w obwodzie prowincji poznańskiéj. Reklamujący winni udowodnić czas służby przez xiążkę służbową, którą każdy wojskowy xięstwa warszawskiego był opatrzony, lub przez dekret oryginalny lub wiarogodny dokument względem pobierania pensji reformowéj, na koniec, przez świadectwo władzy landrata względem epoki, od któréj w W. X. poznańskiém jest zamieszkały. Ci officerowie, którzy pod rządem xięztwa warszawskiego ani pensji reformowanej, ani innej pensji, ani oznaczonego prawa ze strony rządu nie mieli zapewnionego, mogą tylko w tym razie oczekiwać skutku swoich prożb, jeśli wykażą, że w czasie rozwiązania xięztwa warszawskiego podług praw zasadniczych nieomylnie od rządu byliby otrzymali pensję. Ministerjum wojny będzie rozważało reklamacje, ale ustanowienie pretensji należyć będzie nie tylko do niego lecz zarazem do ministerjum skarbu. Przyznane zaległości wypłacone będą w papierach skarbowych podług nominalnéj ich wartości. Interesowani zgłaszać się będą z podaniami do głównéj kommendy 5 korpusu w Poznaniu. (G. B.)

SZWECJA. — Król J. wyjechał na sejm norwegski do Christianji; przez czas nienobecności jego sprawować będzie rządy następca tronu. — Pierwszy adjutant królewski pułkownik hrabia Loewenhielm mianowany został posłem przy dworze austrjackim. — Wielkorządca Sztokolmski wezwał wszystkich cudzoziemców przebywających tymczasowo w stolicy, aby się stawili w oznaczonym terminie u ministra spraw zagranicznych, jeśli chcą uniknąć nieprzyjemności. Pan Dumesnil który od niejakiego czasu uczył publicznie języka francuzkiego i na lekcjach swoich przytaczał wyjątki z pism liberalnych, otzymał niespodziewanie rozkaz wyjechania z kraju. — Dnia 16 kwietnia odbyło się w Christianji przygotowawcze posiedzenie członków stortyngu. Dnia 19 wysłało to zgromadzenie deputacją do rządu norwegskiego, donosząc o gotowości swojéj

dô obrad i zarazem prosząc aby posiedzenia sam monarcha chciał zagaić. Odpowiedziano deputacji, że król J. upoważnił namiestnika swego hrabiego Platen do zagajenia sejmu w jego imieniu na dniu 21 kwietnia. Heroldowie ogłosili uroczyście ten rozkaz królewski.

(G. H.)

TURCJA. — Oddział Greków wysłany przez jenerała Church do zajęcia warowni S. Mikołaja, przecinał kommunikacje z Prewezą i Artą. Turcy chcąc się od niego oswobodzić, uderzyli w liczbie 1,300 ludzi pod dowództwem Veli Beja dnia 12 lutego na stanowisko Greków, ale zostali odparci. Podobnież nie powiodło im się z dwoma późniejszemi attakami. — Admirał Miaulis doniósł rządowi z portu Skiatos pod dniem 29 lutego, że dnia 19 na wyspie Skopelos, prawie wszystkie zabrał lub zniszczył statki rozbójnicze. — Goniec smirneński umieścił niektóre szczegóły o ostatnich wypadkach na wyspie Scio. Podług niego postępowanie Tachira Paszy wskutku polecenia Porty, było bardzo łagodne. Grecy strzelali do nieprzyjaciół aż do chwili, w której ujrzeli Turków w saméj warowni, ustąpili zaś z niéj porą nocną, oddawszy płomieniom cztery magazyny. Nazajutrz zajęli stanowisko na wysokich górach nie daleko wyspy Posto. Mieszkańcy z wyspy zbiegli przyjęci byli na okręty francuzkie. Turcy zachowywali największą karność. — Gubernator wyspy Scio prosił konsulów europejskich, aby zbiegłych Rajasów uwiadomili, że mogą bezpiecznie wracać do domów. — W wojsku pułkownika Fabvier panowała dezercja; on sam miał zdać dowództwo jednemu z swoich podwładnych. — Donoszą ze Stambułu, że tamtejsi żydzi otrzymali rozkaz przebrania się po turecku w przeciągu 4 tygodni; tylko dwóch bankierów nadwornych, Komarlai i Jorit wyjęci są od tego obowiązku. W Seraju zaprowadzono wielkie oszczędności. — Podskarbi sułtana otrzymał dymisję za złe sprawowanie. — Konsfiskaty przyniosły rządowi 400 mil. talarów. (G. B.)

Wiadomości Naukowe.

Dokończenie Zagajenia publicznego posiedzenia Towarzystwa królewskiego przyjaciół nauk, na dniu 4 maja 1828 r., przez Prezesa tegoż Towarzystwa, JW. J. U. *Niemcewicza.*

Professor Uniwersytetu moskiewskiego *Jeżewski:* Homeri Oddyssae Rhapsodiae sex cum notis et indice verborum. Mosquae 1828. *Kajetan Niezabitowski* dzieł ka Zmudzko-Litewskie: a) o robieniu chleba z mchu Islandzkiego; b) Zbiór dostrzeżeń o pszczołach; c) Nowe początki czytania z rycinami i wyliczeniem dzieł Litew: Zmudzkich. Professor wyższéj matematyki w Brunsbergu *Wawrzyniec Felette:* exemplarz wytłómaczonego przez siebie na język niemiecki dzieła Jana Sniadeckiego o Trygonometrji sferycznéj, drukowany w Lipsku 1828.

II. Ofiary do zbiorów osobliwości. I. *Od członków Zgromadzenia.* Członek Towarzystwa Elementarnego *Ł. Gołębiowski.* a) Medal żelazny wybity w roku 1809, na pamiątkę Tadeusza Czackiego, z napisem na jednéj stronie: Memoriae posteritatis Thadaeum Czacki grati Cives Volhyniae produnt; na drugiéj: Lumine resplendent gen umque literarum exsuscitat. *b)* Rycinę litografowaną, wyobrażającą Michała Wyszkowskiego. Szambelan J. C. K. Apostolskiej Mości konsyliarz stanów królestwa Galicji i Lodomerji *Józef hr. Kuropatnicki:* medal srebrny wybity w dniu 29 listopada 1826 r. staraniem lekarzy Wiedeńskich na cześć Andrzeja Józefa Barona de Stieft, lekarza, na uzdrowienie z niebespiecznéj febry Najjaśniejszego Cesarza Austrjackiego Franciszka I. — II Od osób nienależących do zgromadzenia. Były podprefekt powiatu Siedleckiego *Józef Siennicki* dziedzic Wólki Domaszowskie w obwodzie Łukowskim: monet srebrnych dawnych polskich i obcych sztuk 37, miedzianych 2, i kluczyk srebrny od zegarka, na jednéj stronie kielich i napis: senatorium signum, na drugiej herb szlachecki trzymany od lwa i gryfa z napisem: Civit: London. Officer wojsk polskich *Kraus:* cyrkiel metalowy własnego wynalazku, służący do mierzenia średnicy lub promieniów walca. Uczeń uniwersytetu, *Mieczysław Potocki* dziewietnaście sztuk monet dawnych, po większej części polskich. Obywatel województwa Płockiego Karol hr. *Zboiński* biletów skarbowych z roku 1794 czterozłotowych sztuk 250, dziesięcio i pięciogroszowych sztuk 83. Jenerał wojsk polskich *Fredro* osiemnaście sztuk monet, z których starożytnych jedenaście, nowożytnych siedm. Rachmistrz kommissji województwa *Krakowskiego Jan Włodarski.* a) Trzy monety srebrne: Jana Biskupa Wrocławskiego, Gustawa Adolfa, króla Szwedzkiego z r. 1633 i małą turecką monetę, bitą w Konstantynopolu 1764. b) Okrągłą formę do odlewania rzeźby wyobrażającéj ofiarowanie Izaaka przez Abrahama, z napisem w polu: Abra: Sacrf: Isaac, forma ta znaleziona jest w ziemi w Krakowskiem. Radca stanu *Tabęcki* medal na śmierć króla Imci Saskiego bity. *Zygmunt Sztebler* księgarz: dwa rękopisma: a) Jurisprudentia ecclesiastica aucto e Rieggero we dwóch woluminach. b) Jus naturae także we dwóch woluminach. Tytus Potocki trzy przywileje Zygmunta Augusta panom litewskim nadane.

Widowiska w Stolicy.

Teatr narodowy. Dziś drugi raz nowa melodrama: Trzydzieści lat, czyli Życie Szulera.

Na Nalewkach w tyle ogrodu Krasińskich menażerja zwierząt P. Koromatti.

Do dzisiejszego numeru dołącza się Ner 55 Dziennika obwieszczeń